

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Collegium Universi Juris Canonici

Engel, Ludwig

Salisburgi, 1693

Privilegium XXXII. Res Monasteriorum sine solennitatibus Juris alienati non
possunt.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61596](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61596)

2. e. 3. & Barb. in c. ad nostram, de Reb. Eccles. non alien. n. 2.

Petitur restitutio ordinariè à Judice ad versarii ex generali regula, quod à for. rei sequatur l. 2. C. ubi & apud quem rest. pet. Ecclesia tamen hoc Privilegium multi DD. attribuant, quod restitutionem in integrum contra Laicum etiam coram proprio Judice Ecclesiastico petere possit per c. 1. de in integ. rest. c. pen. de Reb. Eccles. non alien. Gutierrez, canon. 99. lib. 1. c. 3. 4. n. 20. Si contra sententiam petatur restitutio, v. g. propter exceptionem omnimodam, instrumenta noviter repta &c. ipse Judex qui sententiam tulit restituere poterit. tex. summarium & Cast. in l. 2. G. sen. restitut. non posse. Gail. 1. ob. 114. n. 3.

Demum petita restitutio post latam sententiam suspendit executionem l. un. C. in integ. rest. post. no quid novi fiat, nisi causa restitutioni esset alioris indaginis & verisimiliter tantum ad protelanda littera petetur, quo casu fieret executio præstita cautione de restituendo in casum victoris c. suscitata. 6. de in integ. restit. Minf. cons. 1. O. 4. 2. & Cent. 6. c. 8.

ADNOTATIO.

AD num. 1. Adde unum notabile, quod sit in potestate Ecclesie ex contractu vel actu sui administratoris damnificata, an velit administratorem convenire vel restitutionem in integrum petere. imò electà unà viâ adhuc dabitur regressus ad aliam L. 2. 3. & 5. ibi nullo eis præjudicio per electionem gerendo C. si tutor vel Curat. interven.

Ad n. 4. Egregia hoc loco moveri potest questio, an sicut is, qui scit esse alienam, eamque posse à se per vindicationem auferri censetur male fidei possessor, & teneatur omnes fructus etiam consumptos restituere l. certum 22. C. de Rei vind. ita etiam, qui scit, rem posse à se per restitutionem in integrum avocari? Resp. Negativè cum Covarum, Var. Resol. lib. 1. c. 3. n. 3. Videtur autem hæc questio fundamentaliter pendere ab ea, utrum qui cum malore vel Ecclesia contraxit, ex quo contractus, minor vel Ecclesia damnum accipit, teneatur in conscientia rem restituere, antequam per in integrum restitutionem petatur, supposito, quod contractus ceteroquin validus fuerit? Innoc. in c. quia plerique. De immum. Eccles. & ibidem etiam Panorm. n. 28. distinguit, an cum, vel sine dolo læsio contigerit? si

sine dolo, negant restitutionem debere fieri ante sententiam judicis, si cum dolo, affirmant. Ego hoc posterius distinctionis membrum sic opinor esse declarandum, ut si quidem dolus dederit causam contractui, ita scilicet, ut nisi illa dolo persuasio intervenisset, Ecclesia non fuisset contractura, res etiam ante Judicis sententiam restituenda sit; dolus enim dans causam contractui facit contractum nullum. L. & eleganter. 7. ff. de Dolo. Sin autem dolus tantum incidit in contractum, pura, quia in pretio defraudatio facta est, &c. censo, in animæ quidem judicio faciendam esse restitutionem seu supplementum justis pretij & compensationem damni, sicut fieri deberet, tametsi sine omni dolo læsio facta fuisset; non tamen debere rem ipsam restitui; etenim læsio per se non facit contractum invalidum, & consequenter non impedit, quo minus res ejusque dominium ex contractu acquisitum retineti valeat; unde etiam possessor fructus percipit non ex re aliena, sed sua. Sed dices, si talis jure dominij rem retinet & fructus percipit, ergo ab ipso amplius avocari non poterunt. Resp. dominium in re & fructibus acquisitum, quoad effectum esse revocabile, juxta dictas leges quæ usa cum re etiam fructus restitui volunt.

PRIVILEGIUM XXXII.

Res Monasteriorum sine solemnitatibus Juris alienari non possunt.

1. Prohibentur alienari immobilia & mobilia pretiosa, & quamquam accipiuntur immobilibus.
2. Res servando non servabiles potest Prelatus alienare.
3. Item res immobilis exiguas.
4. Similiter res antiquo alienari solent.
5. Quamam dicantur mobilia pretiosa.
6. Prelatorum potestas est amplior quàm tutor.
7. Pecuniam potest Prelatus sine solemnitate exâ pendere.
8. Concordatur c. terrulas. 12. q. 2. cum c. ut super s. fin. de Reb. Eccles.
9. An valeat repudiatio legati vel hereditatis sine solemnitate? (bilia)
10. Quando Prelatus possit exigere super re immobilibus.
11. Quales contractus veniant nomine alienationis? E 12. Quæ?

12. Quando locatio ultra triennium valeat saltem quoad triennium?
13. An valeat locatio ultra triennium cum hoc pacto, ut singulis trienniis sit nova locatio?
14. Ad valorem alienationis requiritur copulatio causa & solennitas.
15. Cuius Superioris consensus requiratur?
16. Videtur probabile (sepositio sibi curia) ut in alienatione facta alteri Ecclesiae non requiratur superioris licentia.
17. Alienatio rei Ecclesiastica contra formam iuris est nulla, & ab ipso alienante revocari potest.
18. Poena male alienantium.
19. An rem male alienatam restituendi sit obligatio in conscientia.
20. Ecclesia non tenetur in rem male alienatam recipere; sed potest ex possessione adhibere solennitatem.
21. Res male alienata repeti potest una cum fructibus, cum distinctione tamen ibi posita.
22. Res Ecclesiasticae sunt praescriptibiles.
23. Non currit praescriptio viro Praelato alienante, & contra eum datur restitutio in integrum.
24. Quid possit consuetudo in hac materia.
25. Ecclesia revocans rem alienatam debet restituere pretium, sed non nisi in quantum est facta locupletior.
26. Quid debeat probare, pretium in militatam Ecclesia esse versum?

IN hac quotidiana non tantum Ecclesiasticis, sed etiam saecularibus cum Ecclesia contrahentibus seitu necessaria materia quam plurimae sunt quaestiones, & difficultates, quarum praecipuas antequam resolvam, dicam prius quae certa & fundamentalia sunt, ac mox dubitationes eo pertinentes subiungam. Itaque.

Certum est 1. quod omnes res immobiles sive solo coherentes, ut praedia, fundi, domus &c. & mobiles pretiosa, sive ad Ecclesias regulares, sive saeculares pertinentes alienari prohibeantur; *Extra de ambitio. de Reb. Eccles. non alien. inter Communi. & t. X. cod.* atque immobilibus recte annoverantur iura incorporalia: ut quae ad iurisdictionem pertinent; item servitutes praediorum, iura piscandi, venandi & census annui, si ex fundatione vel aliunde in perpetuum constituti sint pro sustentatione ministrorum Ecclesiae *Clem. 1. §. cumque annus redditus. de Verb. sig.*

2. *Certum est* 2. quod cum tantum mobilium pre-

stiosa alienari prohibeantur, ideo libere possunt lacus vendere, & distrahere humorum, vineas, iumenta & animalia superflua, aliaque de hoc detrimendo notabili servari non possunt, quae huicmodi servando non servabuntur. *Curatores & Curatores*, quorum tamen potestas magis restricta est, quam Praelatorum, sine licentia alicuius alienare possunt. *L. in qua. de L. Tutoris C. de Adm. Tutor.*

Certum est 3. quod etiam res immobiles valde sint exiguae, longe distantes, & propter necessitates impensas magis Ecclesiae servanda, quam utiles, Praelati sine licentia alienare possunt. *c. terrulas. 1. §. 2. ad auct. & cap. ut possit. §. possessionis. x. h. r.*

Item etiam res ab antiquo alienari aut in feudum vel Emphyteusim dari solent, si vultus ad Ecclesiam revertantur, deinde sine nova licentia alienari, seu in feudum vel Emphyteusim dari poterunt. *c. 2. de Feudis d. Extra. ambrosij. Et licet esse communem Conclusionem DD. ut res immobilis alienabilis cum solennitate, efficitur perpetuo alienabilis sine licentia, dicitur tamen semper cum eadem Ecclesiae utilitate alienari, cum plurimis citatis dicit Riccius in praef. cap. 1. resol. 26.*

Volunt tamen non minus communiter DD. ut res dicatur soluta alienari ab antiquo, vel facta alienabilis debeat praecessisse uxor vel alienatio solennis & interim spatium 40. annorum elapsum esse. Sicut et Decis. Rois. Roman. cum multis AA. referat Riccius d. l. n. 3. ad hunc certis.

Dubitat I. Quanam dicantur mobilium pretiosa, ut alienari nequeant? *sc. illa dicitur mobilium pretiosa, quae sunt de thesauro, Ecclesiae vel ipsa propter pretium, autem aut antiquitatem, & splendorem Praelatorum conferunt, Reliquae quoque Sanctorum maxime vero ubi perpetua sepulturae mandatae sunt, inter mobilium pretiosissimae numerant, & ita de Stylo. Canon. 2. non observati dicit Riccius in praef. supra p. 1. 17. 18.*

Ceterum autem non videtur prohiberi, quin Praelatus possit aliqua pecunia regere, aut dare, veteres calices aut ornamenta pro ornamento bonis ac pretiosis commutare. licet consuetudo passim declarat: talis cum commutatio non est ita periculosa Ecclesiae, vel diametraliter absoluta venditio, aut donatio. Non obstat quod omnium rerum mobilium, quae servari possunt.

alienatio quædam fit Tutoribus interdicta d. 22. C. de Admin. Tutor. Prælati autem sunt Tutores suorum Ecclesiarum ut argumentatur Quaranta V. alienatio Rei Eccles. n. 24. * Nam respondetur quod Prælati tantum in larga significatione sunt Tutores, cum eorum potestas multò sit amplior, ex quo eorum Officium est perpetuum, quàm Tutorum, qui curam pupillorum gerunt, quorum Officium tantum temporale est. Unde etiam fit, quod Prælati moderatas donationes de rebus Ecclesiæ etiam merè gratuitas facere possunt. c. 3. de Donat. quod tamen Tutoribus ordinariè prohibuitur est. L. Tutor. 13. §. fin. ff. de Admin. Tutor.

7 Dubitatur II. Utrum Prælati pecuniam numeratam possit liberè sine solennitate expendere, quamvis regulariter pecunia numeretur inter res, quæ servando servari non possunt, ejusque usus consistat in expendendo, nihilominus si aliqua summa pecuniæ specialiter destinata esset ad bona immobilià emenda vel Ecclesiæ edificandam, jam accenseretur bonis immobilibus, & sine causa ac solennitate alienari non posset: sicut propter eandem rationem Tutor alicujus pupilli ex tali pecunia ad comparanda immobilià destinata, nec sibi nec aliis debita solvere potest. Tex. in L. 3. §. quid ergo ff. de Contr. act. tut. atque idem esse si aliqua summa pecuniæ ex providentia antecessorum specialiter sit deputata pro gravissimis futuris necessitatibus docet Quaranta d. l. n. 25.

8 Dubitatur III. Verum res immobiliès exiguas & modici valoris, ita possit Prælati alienare, ut ne quidem consensum Capituli habere teneatur? * In c. terrulas 12. q. 2. licentia datur Episcopo terrulas aut vineolas exiguas longè positas & Ecclesiæ minus utiles si necessitas fuerit distrahendi etiam sine Consensu Capituli. E contra in c. ut super §. fin. x. de Reb. Eccles. possessiones, inquit Pontifex, quæ Ecclesiæ minus sunt utiles pro aliis utilioribus de fructuum tuorum & sanioris partu consilio & consensu alienandi sive commutandi liberam concedimus facultatem.

In hac textuum varietate vel contrarietate licet aliqui velint de c. terrulas per c. ut super absolute esse correctum, quia tamen in dubio expedit iura Junibus concordare, ut evitetur Jurium correctio e cum expedias de Elect. in 6. ideo placet concordatio quam insinuat gl. in d. §. fin. in V. assensu, ut scilicet textus in eod. §. fin. accipiat de permutatione, & de re quæ quidem in se est uti-

lis, sed tamen minus utilis comparatione rei magis utilis: textus verò in c. terrulas, accipiat de absoluta venditione seu distractione alicujus rei, quæ in se absolute spectata nullam vel exiguum utilitatem adfert.

Dubitatur IV. An Prælati possit pro re immobili aut mobili pretiola suæ Ecclesiæ donata, vel in testamento relicta accipere pretium, aut tale legatum, vel donationem omnino repudiare.

Ratio dubitandi est, quod tantum alienatio sit Prælati interdicta, talis autem repudiatio rei, quæ prius ad Ecclesiæ non pertinuit videatur potius non acquisitio, quàm alienatio ut existimat Sylvest. V. alienatio n. 14. facit l. 6. ff. Quæ in fraud. cred. Sequitur Riccius in praxi aurea p. 1. resol. 92. & ideo ista sententia probabilis est. Sed negativa sententia probabilior videtur, cum enim non tantum rei in specie legatæ dominium statim à die mortis Testatoris transeat in Ecclesiæ, sicut & in quemvis legatarium L. legatum. 80. ff. de Leg. 2. l. à Titio 64. ff. de Furtis, sed etiam dominium rei inter vivos donatæ Ecclesiæ, licet traditio non sequatur, ut superius Priv. 22. diximus, consequenter qui pro legato aut donato, pretium accipere, vel omnino repudiaret hoc ipso rem in dominio Ecclesiæ existentem alienaret. Quaranta d. loco n. 23. Prior autem opinio in legato quantitatis, generis, vel conditionario forsitan melius procederet, in qua propter incertitudinem dominium non statim transfertur. Sed dicemus etiam purum legatum speciei, non aliter transire in legatarium, quàm si id agnoverit, ergo si Prælati repudiaverit, erit adhuc potius non acquisitio, quàm alienatio.

Resp. 1 non requiritur postivam agnitionem, sed legatum simpliciter transire in legatarium, si non repudiaverit d. l. 80. quam repudiationem Prælati acquisito jam semel dominio ipsi Ecclesiæ, juxta dicta facere non potest. Resp. 2. Legatarium in legato pio non esse solum Prælatum ut is pro suo libitu repudiare valeat, sed totum Monasterium, imò aliquo respectu & ex sine legatis, ipsum Deum, à quo legata & donationes pie statim acceptantur, ut superius in Privil. 24. n. 2. dictum fuit.

Singularis tamen limitatio est circa Monasteria Mendicantium bonorum immobilium incapacia, ut si ipsis aliquid legetur aut donetur, illud sine solennitate alienare & pretium accipere possint Quaranta d. l. sub. n. 21.

Potèd quòd de re legata aut donata Monasterio vel Ecclesiæ bonorum capaci dixi, ut sine solennitate alienari nequeat, idem est de rebus immobilibus aut mobilibus pretiosis Monasterio per ingressum & professionem alicujus qua sitis, nam & horum plenum dominium per Professionem in Monasterium translatum est. *Aurb. ingressi C. de S. Eccl. Rice, in prax. aur. p. 1. resoh. 97.* Si tamen ex postfacto primum ex persona professi per mortem v. g. Consanguinei ejusdem Monasterio obveniret aliqua hereditas non videtur improbabile, quod eam prælatus ante aditionem sine solennitate ex justâ tamen causâ aliâ in conscientiâ tutus non foret, repudiare possit, quia tali casu tantum non acquireret, nihil verò propriè alienaret; tum quòd res hereditaria non acquirantur heredi ante aditionem: tum etiam, quòd aditio hereditatis nonnunquam propter onera hereditaria, aut latens æs alienum, si non periculosa, saltem parum proficua esse solet. Si tamen expost appareret lucrosam fuisse hereditatem, Ecclesiæ sicut minori restitutionem concedendam non ambigo. *L. 7 §. 6. cum seq. ff. de Min.*

IO Dubitatur V. An si lis instituta sit super re immobili inter Ecclesiam & extraneum, Prælatus possit per *viam transactionis* à lite desistere absque alia solennitate? Resp. esse distinguendum, utrum Ecclesia sit in possessione rei litigiosa, vel utrum possessio sit penes extraneum, & Ecclesia sustineat Personam Actoris: priori casu si per transactionem deberet adversario dimitti res immobilis, requireretur solennitas Juris, quia esset saltem possessio alienatio, secus in altero casu in quo nulla videtur propriè intervenire alienatio, cum ex supposito nec certum jus, nec possessio penes Ecclesiam extiterit. *Quaranta d. V. alienatio sub vim. 43. vers. 12. limita.*

II Certum est 4. quòd nomine alienationis in primis omnes contractus intelligantur quibus dominium utile vel directum transfertur, ut donatio, venditio, permutatio, feudum, & Emphyteusis & similes. Deinde etiam omnes contractus, quibus non quidem dominium, sed tamen possessio aut jus percipiendi fructus ex re Ecclesiastica ad longum tempus transfertur, cujusmodi sunt oppignatio specialis, usufructus & elocationes ultra triennium factæ d. *Extravag. Ambrosio, c. nulli c. ad audientiam de Reb. Eccl. Verum.*

12 Dubitatur I. An locatio rei Ecclesiastica facta

ad longum tempus v. g. ad 10. annos sine solennitate tota quanta contrahitur, vel in saltem quoad primos 3. annos, eò quòd locatio rei Ecclesiastica ad triennium etiam sine omni solennitate permittitur? Pro valore talis locationis saltem quoad triennium facti Regula 17. dicit, quòd utile per inutile vitari non debet, ut si quæ reparabilia sunt, quemadmodum dicitur Civilis si quis una vice ultra 100. solidos locaverit, valet quidem donatio quoad 100. annos, contra quòd locatio ultra triennium facta contrahitur nulla sit, suadet Textus in d. *Extravag. Ambrosio c. in Clem. 1. de Reb. Eccl. quæ sine solennitate talem contractum annullat, & vicia hic habere locum vulgare dicitur, quòd Prælatus voluit (videlicet locatorem ultra triennium non potuit, & quòd potuit (videlicet locatorem ad triennium) non voluit: et autem non locavit quòd in omni actu non tantum potestatis agens sed & voluntatis ejusdem desiderat, etiam per 1. 3. de Off. Lud. Deleg. Sicut ex eodem fundamento testamentum coram 5. Testibus regulariter, & in dubio non valet in vim Codicilli, nec matrimonium sine Parocho contractum valet in vim sponsalium de futuro.*

In hac celebri controversia notabili diffinitione utitur Gutierrez *Canon. q. 1. c. 11. n. 5.* quod si una tantum indivisibilis locatio facta sit v. g. si una tantum percho constituta sit pro octo annis vel si ex aliis conjunctis appareret, ut locatum non aliter locatio, & conductorem nunquam ter conductere voluisse quam ad integrum decennium tunc talis locatio tota contrahitur, quia contrahentium voluntas circa triennium locationem deficit. Sin autem modo contractum prædium Ecclesiæ locatum fuerit pro annis professione, & ita divisibiliter ad primum, secundum, tertium, & reliquos annos, tunc valeat debeat locatio ad primum triennium juxta jura superius pro affirmativa sententia allegata.

Dubitatur II. Verum Prælatus possit per aditionem Ecclesiæ saltem cum hac clausula: *ultra triennium v. g. ad 9. annos locare ut singulis trienniis sit nova locatio?* Affirmative Respondet Bald. in l. voluntas C. de Fidei commissis eò quòd necesse est ante diversæ locationes, & singulis non ex necessitate ultra tempus à lege permissum. Sed contraria sententia verior est, quam tenet Covarr. *var. res. 16. m. 4.* Videtur enim tale pactum in fraudem loca-

ENGEL
 ...
 ...
 ...

gis inventum, cum in effectu nihil vel parum interit an res absolute locetur ad 9. annos vel an prædicta clausula adjiciatur, quia utroque casu perceptio fructuum ad longum tempus contra intentionem legis separatur. Constat autem quod contra legem facere & in fraudem legis, sive contra ejus intentionem facere æquipotentur *c. fin. d. Reg. Jur. in 6.* quo etiam adferri potest bonus textus in *Nov. 7. c. 3. in fin.* Unde non obstat ratio Baldi quod sint plures locationes verboteus, in effectu tamen, ut dixi, est locatio ultra triennium, quia Prælati se obligat quod post primum, imò secundum triennium finitum denuo rem apud conductorem, relinquere velit.

14 Certum est 3. ut alienatio rei Ecclesiastica alienari prohibita valeat, duo copulativè requiri, videlicet *causam & solemnitatem*. Causa est triplex: *necessitatis, utilitatis, & pietatis*. Necessitatis quando Ecclesiam urgent debita & c. *Utilitatis* quando per alienationem major fructus procurari potest *Clem. 1. de Reb. Eccles. Pietatis* si captivi redimendi, si pauperes alimentandi si templa vel Cæmeteria edificanda sint *c. aurum 12. q. 2.*

Solemnitas consistit in tractatu habito cum Capitulo seu conventu collegialiter congregato ejusdem vel saltem majoris partis consensu unà cum consensu Superioris. Notanter dico, Capitulares debere esse collegialiter congregatos, ut alter alterius rationes audire possit, absentes tamen remota non esse necessitate ad istum actum vocandos communitè apud DD. receptum est, dummodo saltem duæ tertie capitularium (v. g. ex 20. 20.) in loco præsentés sint. *Panorm. in c. 1. de his, qua fiunt à majori parte Capit. n. 16.* qua in re consuetudo locorum præcipue attendenda erit.

15 Potò licet olim Superioris nomine venient proximus superior, ut in alienatione ab Abbate facienda Episcopus & *Abbatibus 12. q. 2. Clem. 1. h. t.* imò in alienatione Episcoporum solus consensus Capituli requisitus fuerit *c. sine exceptione 12. q. 2.* hodie tamen de puncto Juris loquendo satis certum videtur, quod in omnibus alienationibus consensus S. Pontificis requiratur *c. 2. h. t. in 6. c. d. Extrav. ambrosio.* quæ *Extravagans* expressè tenet statuit alienantibus bona Ecclesiarum, Monasteriorum, priorumque locorum quorumlibet inconsulto Romano Pontifice, ut etiam observat Hen. Zocci *De R. h. Eccl. n. 12.* Dico de puncto Juris hæc scire haberi, aut tamen

de consuetudine præsertim in Germania & locis remous unde difficilis aditus ad Papam est *d. Extrav. receptam* non esse saltem quo ad hoc ut etiam inferiores Prælati Episcopis subiecti teneantur in alienationibus consensus Papæ & non Episcopi requirere, attestatur Zypæus in *analyfi 1. Pontifici d. 1. n. 2.* & quod *d. Extravagans* alicubi quo ad aliqua tantum recepta sit, patet refert Navar. in *manuali e. 27. n. 150.* cum Sylv. Cajetan. & aliis.

Dubitatur autem utrùm, requirantur solemnitates Juris, si alienatio fiat ab una Ecclesia alteri Ecclesie: Affirmat Barb. in *Collectan. DD. ad c. 1. de Reb. Eccl. per tex in eod. c. 1. h. t.* atque hæc esse praxin Curie Romanæ testatur Ricc. in *prax. aur. p. 1. resol. 35.* Verùm de puncto Juris & extra Italiam (ubi praxis Curie Romanæ non ita attenditur, nisi & hic consuetudine aliud receptura sit) videtur non improbabilis sententia negativa, ut fatetur Ricc. *d. resol. 35.* hoc saltem sensu, ut si evidens causa utilitatis vel necessitatis subit, superioris licentia non requiritur, eò quod finis prohibitionis de non alienandis rebus Ecclesie sit in consulendo indemnitati Ecclesie universalis, non verò Ecclesiarum particularium, idque plurimum confirmatur *ex c. 2. de Reb. Eccl. in 6. c. Extravag. eod. tit.* ubi dum ad alienationem consensus Pontificis requiritur, principaliter agitur de alienatione, quæ sit Laicis & sæcularibus hominibus, ne res Deo dicata ad profanos usus applicentur, Imò in *d. e. 1. de Reb. Eccl.* agitur de alienatione Abbatis facta alteri Ecclesie, & tamen ibi nihil expressè de consensu superioris, sed tantum de consensu ambarum partium dicitur: quod verò Ecclesia ex contractu laica etiam contra aliam Ecclesiam in integrum restitatur superius Priv. 1. n. 2. diximus.

Certum est 6. quod si alienatio rei Ecclesiastica contra formam Juris attentata sit, tunc contractus non valeat & res alienata non tantum per Successorem Prælatum vel Capitulum sed etiam per ipsum alienantem revocari possit *c. 2. c. 6. d. t.* quamvis enim nemini regulariter contra factum proprium venire concedatur, *L. cum à matre C. de Rei vind.* fallit tamen si factum sit ipso jure nullum, vel si non tam ex persona propria, quam ex parte Ecclesie per malam alienationem damnificata proprium factum impugnetur, *Zocci de Reb. Eccl. non alien. n. 4.*

Præterea verò *ex sepe d. Extrav. ambrosio. alien. 18*
F 3 nans,

nans, & in quem facta est alienatio penam excommunicationis incurrit, & beneficium, cuius res alienatae sunt, ipso iure vacabit, hoc, si infestioris conditionis beneficiatus alienans fuerit; si autem Episcopus vel Abbas aliquid male alienaverit, est ipsi ingressus in Ecclesiam interdictus, sicut in *c. Extrav.* habetur. Monet tamen Navar. *d. l. c. Consl.* 1. *de Reb. Eccles. non alien.* istas penas ipso iure incurtendas non ubique receptas esse, & ubi etiam receptae sunt, tantum habere locum circa alienationem cum effectu sumptam si nimirum res Ecclesiastica de facto emptori tradita sit.

Dubatur I. utrum recipiens rem Ecclesiasticam sine solennitatibus alienatam teneatur eam restituere in conscientiae foro antequam per ordinarium iudicium fori externi repetatur? Si res ita male alienata sit, ut nec iusta causa, nec solennitas intervenit, utique recipiens eam cum damno & injuria Ecclesiae retinere in conscientia non potest *c. si quis 6. d. t.* at verò si quidem consensus Superioris aut Capituli non intervenit, subicit tamen iusta causa, tunc quidam DD. à restitutione ante sententiam Iudicis excusant, cum enim tali casu nulla sit commissi iniquitas & ad sint ea, quae de Jure naturali ad valorem contractus requiruntur non videtur, a jure obligatio restituendi in foro interno in iuncta esse, antequam contractus in foro externo rescindatur, Ricc. *d. p. 1. Ref. 7. n. 4.* Laym. *in tract. de legib. c. 16. in fin.*

Dubatur II. an si emptori Ecclesiasticae sine solennitatibus alienatae velit eam ultero restituere Ecclesiae, teneatur acceptare Ecclesia si male contractum per adhibitionem solennitatum confirmare? Non posse contractum ex post facto confirmari sine utriusque partis nova voluntate tradit Zoëf. *d. l. n. 23. arg. §. Tutor autem. Inst. de Auth. Tutor.* ex quo ordinariam regulam colligunt Interpretes, quod ea, quae sunt de solennitate actus, non possint ad convalidandum actum ex post facto intervenire. Sed communiter receptum est, quod contractus ab Ecclesia sine solennitate factus sit nullus tantum in favorem Ecclesiae, si nimirum ipsa velit contractum impugnat, quemadmodum si pupillus sine Tutoris auctoritate cum alio contrahat, hic quidem obligatur non autem pupillus *prin. Inst. de Auctor. Tutor.* Uode si Ecclesia male contractum confirmari per adhibitionem superioris (ut quia

est in utilitatem Ecclesiae, vel res interea casu quo deteriorata est.) hoc videtur omnino permittendum, prout textus est clarus cum Gloss. *in c. si qua de rebus 12. q. 1. & text. in c. diversis. de Cler. Conjug. in 6.* Notum quoque est, ratihabitionem tutoris & maiori aequiparari *c. 10. de R. L. in 6.* Nihil verò magis debet argumentum eductum, *ex d. §. Tutor autem.* ubi dicitur, quod auctoritas Tutoris in ipso contractu Pupilli, non post longum tempus intervenire debeat, nam respondeo argumentum à Pupillo ad Ecclesiam procedere in favorabilibus, quando circa Ecclesiam non habetur alius iuris dispositio, secus autem in his, quae Ecclesiae onerosa sunt, & ubi habetur alia in loco Tutoris, dispositio sicut in *d. c. si qua de rebus.* Deinde auctoritas Superioris Ecclesiastici circa alienationem rei Ecclesiasticae non tam comparatur auctoritati Tutoris, quam decreto Praetoris circa alienationem rei pupillaris, quod decretum ante de post factum intervenire potest, textus est *Hiolum d. tit. de Reb. Eccles. non alien. n. 1.*

Dubatur III. Utrum si res male alienatae repetatur ab emptore restituenda sit cum omnino omnino fructibus, sive emptor in bona, sive mala fide fuerit?

In primis satis conveniunt, quod emptor in vera mala fide existens (id est, si sciverit rem male alienatam esse) teneatur ad omnes fructus restituendos, non tantum ad eos qui ad hoc actum sed etiam ad avaritionem & pretium eorum, quos consumpsit *c. si quis. §. d. l. certam C. de R. Vind.* quia male fidei possessor nullum omnino jus habet ad lucrandos fructus, ne ex suo delicto, quod commisit rem male alienatam recipiendo, lucrum reponet. Idem quoque de eo communiter receptum est, qui ex ignorantia per errorem iuris non putavit requiri solennitates ad rem Ecclesiasticam alienandam; nam error iuris inducit saltem fidam malam fidem, de hoc regulariter à pena excuset, tamen non potest ad acquisitionem & lucrum captandum; immo in illis casibus ubi lex resistit contractum ad alienationem sine solennitate factum *l. 7. c. si de Tutor. c. §. fact. ignor. Fach. lib. 5. contr. c. 10. §. 1. de Tutor. c. §. pen. de Reb. Eccles. non alien. n. 1. & in cap. qui eod. tit. n. 13. Cov. var. ref. l. 1. §. 1. in cap. qui eod. tit. n. 13. Cov. var. ref. l. 1. §. 1.*

Sed magna est difficultas quid dicendum si emptor fuerit in vera bona fide, non errore facti sed facti deceptus puta, quia fuit à Praetore alle-

ENGEL

ante persuasus solennitates debitas intervenisse, consentum superioris obventum esse? certi Juris est, quod bonæ fidei possessor fructus quidem exstantes, (deductis tamen necessariis impensis) una cum prædie restituere teneatur, *consumptos* autem lucretur pro *cultura* & *cura* quam in prædium impendit *L. certum C. de Rei vind. §. si quis à non domino Inst. de Rei. divif.* Attamen in emptore rei Ecclesiasticæ malè alienatæ quidam hoc voluit esse speciale, ut etiam æstimationem & pretium fructuum consumptorum restituere teneatur, tum quòd in *c. 2. de Reb. Eccles. in 6. Clem. 1. eod.* dicatur, *emptori nullum Jus acquiri*, ergo nec jus lucrandi fructus; tum etiam, quòd jus lucrandi fructus tantum detur *possessori*, emptor autem rei Ecclesiasticæ sit quidem ex supposito bonæ fidei, sed non *possessor*, cum Ecclesia quæ pupillo æquiparatur, in contractu non solenni nec jus possessionis perdere possit, *L. magis puto §. 1. ff. de Reb. eor. qui sub Tut. & L. pupillus 11. ff. de Acquir. rer. dom.* Sed, ut verum fatear, contraria sententia, quòd etiam in factò lucretur fructus ante *litem contestatam consumptos*, communior est, ut patet ex Panorm. & Barb. *cc. ll. & Riccio à p. r. fol. 12. n. 3.* pro eaque plurimum stringit *d. c. pen. de de Reb. Eccles. non ali. & urgentius text. in L. bona fidei. 48. vers. nec interest. ff. de Acquir. rer. dom. ubi ex re pupilli fructus bonæ fidei possessor lucrari dicitur.*

Dubitatur III. Utrum res Ecclesiastica possit 22 ab emptore præscribi si emptor in mala fide fuerit vel in errore Juris, non est magnum dubium quòd præscribere non possit, quia mala fidei possessor nullo usquam tempore præscribit *e. fin. de Præscript. & error juris non prodest ad præscribendum L. nunquam 31. ff. de V. j. cap.* At verò quid dicendum sit, si emptor fuerit in vera bona fide falso persuasus, consentum superioris & alias solennitates in alienatione intervenisse, non est satis exploratum: nam in *c. 2. de Reb. Eccles. in 6.* dicitur, quòd mala alienatio ne quidem causam præscriptionis patet. Et Paulus IV. Summus Pontifex absolute constituit, ut exceptio præscriptionis contra repetitionem rei malè alienatæ opponi non possit.

Verum communior est sententia cum Riccio in *prax. aur. p. 1. r. fol. 32.* præscriptionem cætenis paribus, videlicet bona fide & possessione per 40. annos continuata accedentibus, locum habere; licet enim res pupillares præscribi æqueant, res

tamen Ecclesiæ præscripibiles esse constat ex *10. Tit. Decret. de Præscript.* quod ipsum videtur confirmasse Pius IV. in sua Bulla qua incipit *Provida &c.* dum ibidem constitutionem Pauli IV. ad terminos Juris communis revocavit. Textum autem in *d. cap. 2. h. t. in 6.* interpretatur de emptore, qui in errore Juris fuit, credens solennitates ad alienationem non requiri Barb. in *Col. l. 1. DD. ad d. c. 2. n. 7.*

Duo tamen notabilia hic advertit Riccio *l. su. 23. præ cit.* quæ etiam nos superius Privil. 30. adduximus: I. quòd præscriptio non incipiat nisi post mortem, vel depositionem Prælati malè alienantis, quia enim talis Prælati non est facile revocaturus rem alienatam, ideo ipso vivente Ecclesia censetur carere legitimo defensore per text. in *cap. si Sacerdotes 16. quæst. 3. II.* quòd contra præscriptionem detur Ecclesiæ in integrum restitutio, saltem si intra quadriennium numerandum à die quo scivit præscriptionem completam, illam restitutionem petierit *c. 1. de In integ. rest. in 6. de qua restitutione supra actum est.*

Dubitatur V. Utrum solennitates ad alienationem requisitæ possint per consuetudinem 34 aliquid loci abrogari?

Respondeo, quamvis solennitates alienationis à Sum. Pontificibus introductæ nec Juris naturalis, nec divini sint, sed positivi tantum, & ideo absolute loquendo per consuetudinem abrogari posse videantur, cum consuetudo habeat vim legis & deroget alijs legibus positivis prioribus *e. fin. de consuetudine L. diuturna ff. de LL. Interim tamen si per talem consuetudinem damnificarentur Ecclesiæ, non esset valida censenda juxta *c. 1. de consuetud.* Unde nulla consuetudine introduci potest, ut alienatio subsistat, quam Prælati faciunt sine evidenti causa, utilitatis, necessitatis aut pietatis. Item quia consuetudo debet esse rationalis *d. e. fin.* non esset autem rationalis, si contineret periculum damnificandi Ecclesias, ideo consuetudine introduci non potest, ut inferiores Clerici vel Parochi inrequisito Episcopo vel alio Superiore bona suorum beneficiorum, vel etiam superiores Prælati, non habito tractatu cum suis Capitulis, bona suarum Ecclesiarum alienare valeant. Sed illud consuetudine introduci potest, ut consentus Summi Pontificis in alienatione inferiorum Prælatorum non desideretur juxta *d. h. n. 15.* & Episcopi ac Abbates præsertim *Exempti*, qui Jurisdictionem quam Episcopus*

palem in suis Monasteriis habere censentur, in vulgaribus pradijs & rebus minoris prajudicii, præter suorum Capitulorum superioris consensus requirere non teneantur. Videatur Panorm. in c. nulli h. r. num. 6. Barbof. ad c. cum causa 8. de Sent. & re judic. n. 7.

- 25 Demum hic addi potest, quod Ecclesia revocans rem alienatam, si per viam nullitatis, si per viam restitutionis, teneatur emptori reddere pretium, quod ab eo accepit, ne contra naturalem æquitatem cum aliena jactura locupletetur. l. quod si minor. §. restitutio. ff. de Minor. l. si fundus. §. fin. ff. de Rebus eorum. l. utere. 14. C. de Prad. minor. Sed hoc, quatenus ex pretio Ecclesia locupletior facta est, idque in suam utilitatem convertit; at verò si pretium penes Prælatum alienantem casu petierit, aut malè consumptum sit, Ecclesia ad refundendum aliud pretium non tenebitur, sicut ita circa minores (quorum jure Ecclesia utitur. c. 1. de In integr. rest.) revocantes res suas malè alienatas aperte constitutum est in d. l. quod si minor. §. restitutio. l. patri §. item ex diverso ibi; juvenis autem consensus ex pretio reddere, quatenus ex ea pecunia factus est locupletior. ff. de Minor. l. pradiorum C. de pradijs min. ibi: pro a duntaxat parte te conveniri permittet, quam ex facultates tuas erogatas esse constituit. * imò hoc ipsum, quod pretium in utilitatem Ecclesie conversum sit, ab emptore probandum esse, communis est sententia apud Barb. in c. si quis 6. de Reb. Eccles. non alien. sub. n. o. eamque tenet Fachinus 2. Controv. c. 46. ubi tamen quosdam idifferentes allegat.

ADNOTATIO.

AD Num. 9. Dum ibidem dico, Prælatum siue solennitate posse repudiare hereditatem ex persona alicujus Religiosi Monasterio obvenientem, declarandum puta, ut hoc non sit certum, sed ut ibidem dixi non improbabile, juxta sententiam Ricci & rationem n. 9. citatam, quia non est alienatio juris in re, sed juris ad rem, adeoque potius non acquisitio arg. l. 6. ff. que in fraud. Cred. Deinde ut si hereditas majoris momenti & considerationis sit (in quo respectus ad Monasterium habendus, quia præsertim consuetudine accedente Prælatis in majoribus Monasterijs ampliore administrandi potestatem habent) observetur, quod in tit. de his, que sunt à Prælatis & e. traditur, Prælatos majora negotia cum con-

sensu vel consilio capitali expedire debet.

PRIVILEGIUM XXXIII
Monasterium dissolvit Conjugium.

1. Matrimonium ratum dissolvitur per conjugium quoad vinculum, consummatum autem tantum quoad cohabitationem.
 2. Radditur ratio diversitatis. Et in qua significatio Sacramentalis Matrimonii rati & consummati.
 3. An Pontifex jusse concesserit hoc Privilegium?
 4. Per legem communem potest Prælatus aliquam privare suo iure.
 5. Reprobatur opinio illorum qui putant, rationem bimestre tempus dari conjugati per Divortium.
 6. In Matrimonio saps aliqui cogunt tentare sine culpa sed non sine causa.
 7. Copula antecedens Matrimonium non optatur, ut Matrimonium dicatur ex eo conjugatum?
 9. Professio sine licentia alterius Conjugis per Matrimonium consummatum facta non valet ut solennis, valet tamen ut votum simplex casuatis.
 10. Nec contrahit Professio sine novo conjugio licet alter conjugatus fuerit, vel novus fuerit.
 11. Propter adulterium unius potest alter ad Religionem transire.
 12. An si Professio non valet nisi in consensu simplicis possit Proficiens liberè exire, aliam non revocatus?
 13. Quid si conjugatus dant licentiam ex possit noli ipse quoque ingredi?
 14. Per assumptionem Ordinem Clericalem non dissolvitur Matrimonium.
- Non tantum homines Cælibes, sed etiam Conjugati ad Religionem transire possunt, & per istum ingressum Matrimonium prius contractum dissolvitur, adhibita tamen dissolutione inter Matrimonium ratum & consummatum, nam si Matrimonium quidem ratum & in facta pulam carnalem consummatum sit, datur hic novis Conjugibus duo menses ad deliberandum an Matrimonium consummate vel Religione

ingredi velint. Quod si alter ex Conjugibus ingressus fuerit, Matrimonium ratum etiam quo ad vinculum dissolvitur, & alter in sacculo remanens aliud Matrimonium inire poterit, sed tunc primum ubi ingrediens professionem fecerit c. 2. & 7. de Convers. Conjug. Hostiens. eod. tit. n. 11.

Matrimonium autem consummatum quamvis quoad vinculum dissolvi non possit, si tamen alter Coniux cum expressa licentia alterius post consummatum Matrimonium ingredi, & alter etiam sequi vel saltem (si propter senium aut valetudinem de incontinentia suspectus non sit) voto simplicis castitatis se obligare velit, Matrimonium quoad mutuum cohabitationem sicut per divortium solvitur c. 4. & seq. c. uxoratus 8. & c. ad Apostolicam 13 de Convers. Conjug.

2 Sed quare potius vinculum Matrimonij rati per ingressum in religionem dissolvitur, quam vinculum Matrimonij consummati? Rationem assignat Hostiens. d. 2. n. 7. quod illa conjunctio animarum, quæ fit per Matrimonium ratum, tametsi verum sit Sacramentum, & perfectum Matrimonium, tamen solum significet Coniunctionem Christi cum anima fidei per gratiam, quæ conjunctio non est immutabilis, quia & in melius mutari sive intendi, & etiam per peccatum omnino tolli potest. At verò conjunctio corporum & Matrimonium consummatum significat conjunctionem Christi cum Ecclesia (juxta illud Apostoli ad Ephes. 5. e. Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo & in Ecclesia) quæ conjunctio omnino indissolubilis est.

3 Quæritur autem In quomodo Summus Pontifex potuerit in Matrimonio rato dare licentiam ingrediendi Religionem etiam altero Coniuge invito, & sic alterum jure ex Matrimonio quæsitum privare?

¶ Cum Matrimonium ratum ex sua natura non sit indissolubile, ideo recte potest Papa justa aliquâ ex causâ ejus obligationem & vinculum tollere, vel per dispensationem vel per procuracionem majoris boni & concessionem ingressus in Religionem. Nec obstat, quod alter Coniux privetur jure suo ex contractu Matrimonij quæsitum; nam ex justa causa potest Princeps aliquem jure suo privare, maxime si id faciat per legem publicam & communem: quemadmodum factum videmus in lege præscriptione, per quam ei qui paritur longo tempore per suam

4

ab alio possideri, auferretur dominium, & transferretur in possidentem, ne dominia rerum sint incerta & ut lites tandem finiantur. Neque propterea tales leges magnum gravamen habent, quia sunt communes omnibus, & sicut possunt obesse in uno casu, ita possunt prodesse in altero. Ex. g. hoc anno præscribitur contra me altero fortassis ego præscribam contra alium, in hoc matrimonio uxor invito marito ingreditur Religionem, in altero invita uxore maritus &c. Deinde quia jura per legem generalem constituta sunt, ut religionem autem consummationem ingredi liceat, ideo obligatio Matrimonij non est omni ex parte putata & absoluta, sed habet tacitam conditionem, obligo me, nisi intra bimestre placuerit religionem ingredi. Textus denique qui ex Scriptura possent in contrarium adduci, ut quod non licet dimittere uxorem exceptâ causâ fornicationis. Item qui Deus conjunctum homo non sepat, de matrimonio consummato intelliguntur c. 7. de Convers. Conjug.

Quæritur II. An si unus ex Conjugibus ad religionem transeat, alter debeat per integrum annum expectare usque dum ingrediens Professionem faciat: Non desunt qui putent, personis conjugatis tantum bimestre tempus esse assignatum, intra quod Novitiatum agere, & post illud expletum vel professionem facere vel ad conjugium redire debeant, per textum in d. c. 7. d. 2. quem ajunt etiam hodie per Concil. Trid. non esse correctum propter specialem rationem, quæ in conjugibus militat, ne scilicet conjux in sacculo expectans propter longiorem moram periculo incontinentiæ exponatur Zocf. d. 2. n. 71. Verum cum generaliter omnibus de jure antiquo annus probationis sit concessus, c. ad Apostolicam 16. de Regul. eumque Trid. Conc. in quacunque Religione tanquam omnino necessarium sine distinctione requirit, circa conjugatos autem appetit & in claris terminis contrarium non statuitur, ideo probabilis est etiam conjugatum ingredientem Monasterium annum Novitiatum explere, & alterum Conjugem interim expectare debere, ita docet Sanchez de Matr. l. 2. d. 24. n. 4. quod verò in d. c. 7. d. 1. dicitur, Conjugem debere intra duos menses ad Monasterium transire vel ad conjugem redire, accipiendum est de tempore de liberatorio, non de tempore Novitiatum, & in casu illius Capituli, ubi mulier à marito adhuc in sacculo se separat, De-

6 Demum circa id quod obijcitur de periculo incontinentiæ, si alter conjux tam diu expectare debeat, Respondeti potest per verba Pontificis in e quoniam, *vers. si autem de carnali ut lra non conest.* quod in matrimonio multi casus emergant, in quibus Conjuges sine culpa, sed non sine causa continere coguntur; ut si alter ex morbo vel maleficio impotens reddatur, si lis super aliquo impedimento Matrimonij instituat.

7 Queritur III. An Copula ante Matrimonium habita cum ea, quam quis uxorem duxit, facit, quo minus liceat religionem ingredi? Ratio dubitandi est, quod ex multorum sententia copula ante Matrimonium habita fictione Juris censetur in ipso Matrimonio contigisse: unde sic quod liberi ante nati vel concepti per subsequens Matrimonium legitimeantur *juxta c. 2. & 6. Qui filij sint leg.* Nihilominus tenendum est, talem copulam non impedire liberum ingressum ad Religionem, cum extra Matrimonium facta & mere fornicaria non faciat Matrimonium consummatum, nec significet conjunctionem Christi cum Ecclesia. Ad rationem dubitandi dicitur, illam fictionem Juris tantum locum habere circa legitimationem liberorum, non autem generaliter, & eo casu, quo de consummatione Matrimonij & significatione Sacramentali inquiritur, ubi proinde non ex fictione Juris, sed veritate proceditur.

8 Queritur IV. An copula vi aut metu ab uxore extorta impediat religionis ingressum? Negativè respondet Sanch. *d. l. 2. disp. 22. n. 6.* quia per violentiam Mariti uxor jure suo privari non debuit, nec Maritus ex suo delicto debet commodum reportare, ut hoc modo uxorem in Matrimonio retinere possit. Idem docet gloss. *in c. fm. in V. in virum disp. 35.* Verùm contrarium probabilius est, quia talis copula vera facit virum & mulierem unam carnem & Matrimonium consummatum, ut fatetur ipse Sanch. *d. l. 2. n. 4.* consequenter inducit sacramentalem significationem matrimonij consummati scilicet conjunctionem Christi & vinculum indissolubile. Rationibus adversariorum breviter responderi potest, uxorem quidem privari suo jure sine culpa, non autem sine causa, & maritum reportare commodum ex delicto non per se & directè, quatenus ex delicto, sed potius indirectè & occa-

sione delicti, per se autem ista indissolubilitas provenit ex consummatione Matrimonij consummatum.

Queritur V. quid Juris, si post consummatum Matrimonium Conjux igitur vel invito altero Conjuge religionem ingrediatur, illique professionem faciat? Respondet talis professionem non valere, & ideo profitemi liberè ab altera parte revocari posse. Quamvis autem revocatus mortuè Conjuge non tractetur ad Monasterium redire, cum Professio non valuerit, quia tamen in Professione vocem castitatis emitendo hoc ipso promittit nunquam exigere debitum conjugale, quod cum in ipsa fuerit potestate, ideo quo ad hoc vocem tenet, non quidem tanquam *solenne*, sed tanquam *simplex*, ac propterea non tantum constanti matrimonio sine dispensatione debitum exigere, sed nec eo dissoluto aliud saltem licet contrahere poterit. *c. 3. & c. placet. ubi DD. de Canon. Conjug.*

Potest Professio unius Conjugis sine licentia alterius Conjugis facta per ratificationem vel mortem illius Conjugis in seculo relictis ex probabiliori sententia non convalescit, nisi per novum consensum tacitum vel expressum revoventur *juxta regulam 18. l. in 6. Quod ab initio non valet tractu temporis convalescere non potest*, licet quia prior consensus in religionem sine licentia uxoris fuit invalidus, ergo novus omnino consensus requiritur. Sunt quidem qui putent, talem Professionem valere sub conditione, si conjux consenserit vel mortuus fuerit sed id potius divinatorium est, cum nullo expresso revoventur, & contra autem in *2. 3. d. 1. absolute de Mon. lib. 7. disp. 34. n. 16.* videtur quoque in contrarium facere, *cap. consultat. d. 1. ubi respondetur* quod vir professus mortuè uxore nec ad seculum redire, nec Matrimonium validè contrahere possit, Sed hic Textus non loquitur aperte de nostro casu quo maritus invita uxore religionem ingressus est, imò non obicitur ex verbis ibi positis colligitur, ipsam quoque uxorem ad domum regularem transivisse, & consequenter ante Professionem licentiam tacitam vel expressam dedisse.

Ulterius etiam illud notatu dignum, quod adulterium unius conjugis sicut causa pappo-

ritum divortium ita etiam faciat ut Conjux innocens irrequisito Coniuge adultero religionem ingredi, in eaque valide proficere possit, Navar. *de Convers. Conjug. Conf. 7.* non tamen convalescet Professio ab initio inutiliter & sine consensu Coniugis facta, licet Conjux in saeculo ex postfacto adulterium commiserit, per ea quae statim ante diximus.

- 12 Quæritur VI. An eo casu quo Professio Coniugis non valuit nisi in vim voti simplicis possit is propriâ auctoritate ex Monasterio exire, quamvis ab altero Coniuge non petatur?

Pro affirmativa quam tenet Sanch. *d. disp. 34. n. 13.* facit, quod Professio invalida non sit causa, cur aliquis in Monasterio retineatur, *arg. e. accidens. 3. d. 1. c. 2. causa 33. q. 3.* ubi invalidè professus proprio motu exiens non propterea reprehenditur. Contra pro negativa quam docet Gloss. & Panor. *in c. Placet 12. d. 2.* fortiter stringit textus *in eod. cap. placet.* in illis verbis: redire autem ad saeculum non erat in eius potestate; cui accedit ratio, quod talis Professio saltem valeat ut votum simplex castitatis propter quod tenetur vivere, quantum in se est vitare omne carnale commercium uxoris.

In hac difficili quæstione ego in primis dico Monasterium posse expellere talem nulliter professum postquam eius nullitatem cognovit: quia obligatio Monasterii ad retinendum Religiosum tantum provenit ex Professione, ergo ubi nulla est Professio nulla quoque est obligatio ad retinendum: prout id ipsum docet Sanch. *d. loc. sub. n. 16.* Quod verò attinet ad personam ipsius professi, puto distinguendum, an præter nullitatem Professionis aliam iustam causam regrediendi habeat: v. g. infirmitatem, debilitatem ad sufferendum rigorem, gravè cum aliis dissidium &c. vel an nullam talem causam allegare possit: priori casu amplector sententiam Sanchezij, posteriori verò Gloss. & Panor. *in c. loc.*

- 13 Quæritur VII. quid statuendum sit, si Coniux Coniugi expressam licentiam ingrediendi religionem dederit, ipse verò in saeculo remansens & suspectus de incontinentia nolit ad religionem transire? Communis est distinctio, an maritus dederit licentiam uxori ingrediendi religionem, vel an e contra uxor marito: priori casu consent maritum ad ingressum in religio-

nem etiam per censuras cogi posse: quia hoc ipso se ad ingressum in religionem obligasse intelligitur, quod Coniugi licentiam ingrediendi dederit, quam tamen se dare non posse scivit, aut scire debuit, nisi etiam ipse ingrederetur. Altero autem casu si uxor, quæ dedit licentiam marito alleget, se ignorasse hanc obligationem, aliàs se non daturam fuisse licentiam, cum sibi nunquam animus fuerit ad religionem, & dicat, mulierem excusari, si ignorantia juris laboret. *L. cum de indobito 25. §. 1. ff. de Prob.* putant, eatenus audiendam, ut si periculum incontinentiæ sit, nec persuaderi ad religionem possit, valeat Episcopus ex officio Maritum etiam professum ex Monasterio evocare & uxori restituere, qui tamen Maritus post mortem uxoris ad Monasterium redire reatur, cum habitâ licentiâ uxoris validam fecerit Professionem. Atque ita intelligunt Textum *in c. 1. d. 2. De Convers. Conjug.* Gloss. & Panor. *in d. c. 2. c. 2. ex parte 9. eod.*

Verum prior huius distinctionis pars videtur nimis dura, contra libertatem Professionis & non possit non timeri pessimi effectus & turbatio religionis, si maritus contra omnem suam voluntatem ad Religionem cogatur. Ipsum quoque *c. 1. d. 1.* sine data distinctione loquitur, & absolute concedit, ut Coniugi nolenti ingredi Religionem Coniux professus restituatur: sicut etiam advertit Zoës. *h. 2. n. 14.* quare ego potius credo incumbere Monasterio, ne Coniugem Novitium ad Professionem admittat, antequam etiam altera pars religionem ingrediat, & spes certa sit de eius Professione. Quod si de facto admisit, & alter religionem ingredi renitatur valde videtur probabile, Coniugem professum in saeculo existentem & de incontinentia suspecto indistinctè restitui posse.

Quæritur postremò, utrum solvatur Matrimonium, si Maritus efficiatur Clericus *secularis* & suscipiat sacros Ordines? Respondeo per suspensionem factorum ordinum in seculari Clericatu nec Matrimonium ratum, nec consummarum dissolvi nisi uxor ultro religionem ingredi vellet. Quia hoc Privilegium dissolvendi Matrimonium tantum religioni concessum est, quod ibidem Coniux professus quasi mundo mortuus censetur, *Extrav. antiqua Ioann. 22. de voto.* Ordines tamen valide suscipiuntur, &

vorum solenne castitatis annexum habent, quod quidem uxori in petitione debui non præjudicat, (cum jure suo sine culpa privari non debuerit) sed Marito, & ita, ut post mortem uxoris nec licite nec valide propter votum solenne aliud Matrimonium contrahere possit, sed debeat statum Clericalem reassumere vel Monasterium ingredi Sanchez. *lib. 7. disp. 38. n. 23.*

ADNOTATIO.

AD Num. 9. Objicies, qui voluit votere castitatem in Religione, non hoc ipso voluit etiam in saeculo, proinde habebit hic locum Regula, quod potuit non voluit, &c. Resp. hoc argumentum posse aliquando obtinere in conscientia, si votens talem limitatam intentionem posuerit, interim ex *d. c. placet 11. de convers. Conjug.* præsumi, quod voluerit se eo modo obligare quo potuit, juxta illud: si actus non valet ut ago, valeat omni meliori modo, quo valere potest, §. *fm.* & ibi DD. de *Adopt.* Instas, quare non etiam alia vota scilicet obedientie & paupertatis professione annullata valent in vim voti simplicis? Resp. quod hæc habeant majorem dependentiam & connexitatem cum Monasterio, ut nemo rationabiliter præsumi possit, ad ea se voluisse extra Monasterium obligare. Si in præxi hic casus eveniret suadetem dispensationem petendam, quam contracto Matrimonio in ordine ad petendum debitum eo durante dari posse ab Episcopo plurimum est sententia, cum Nav. in *Man. c. 16. n. 30.*

AD Num. 11. Dices, debitor etiam non requisitus potest debitum restituere creditori, sed maritus in suo corpore est debitor uxoris juxta illud: *vir possessorem sui corporis non habet, sed mulier.* &c. ergo, &c. Resp. Majorem esse veram nisi debitor per talem solutionem non petente creditore faciendam exponat se peccandi periculo.

AD Num. 13. Dices, qui seis se obligari ex eo, quod facit, tacite vult obligari, qui tacite vult obligari tenetur ac si expresse promississet, sicut ex eo capite Clericus obligatur ad votum castitatis SS. Ordinibus annexum, ergo, &c. Resp. Majorem procedere ex præsumptione non ex veritate, & ideo non esse obligationem in conscientia, nisi veritas subsistat, prout etiam Clericus qui non habet intentionem se obligandi ad

castitatem, non tenetur ex voto sed ex præcepto Ecclesie abstinere à matrimonio. Quod cum illa præsumptio etiam in foro externo non habeat iurum & de jure & neque ex præcepto Ecclesie teneatur conjux invitus ad ingrellum, plurimum verum actualem consensum polliciti, cum colligitur ex *c. 1. de convers. Conjug.* & in dubio non est facile obligatio inducenda, ut inpolitur libertas professionis, quam præsentem Conc. Trid. variis locis *sess. 25. de Regul.* voluit integram esse, & ex coacta professione sancta in Monasterio oriantur.

PRIVILEGIUM. XXXIV.
Per Professionem in Monasterio tolluntur omnia vota præcedentia.

1. Ratio Privilegii & exceptio ab eo.
2. Vota post Professionem emissam præstari non debent.

Hoc egregium nec longè à priori dicitur Monasteriorum Privilegium tradidit DD. communiter ex *c. Scriptura 4. de Voto. de qua ceteris Sanch. in præcept. Decal. 100. 2. lib. 6. c. n. 36.* & ex eo Barb. in *ord. c. 1. n. 1. Ratio est, quod cum omnia vota Dec. promissa sint opera particularia, continentur etiam in ipsa Religionis Professione, per quam se & omnia sua dedicat proficiens divino obsequio mortuus priori vitæ, & nihil nec propriam voluntatem sibi reservans. Excipit tamen Sanchez. *d. l. n. 45. & 47. vota realia v. g. dandi elemosinas.* &c. si jam parti inimitata, atque tunc per acceptationem ei Jus quæ situm foret. Item illa vota realia quæ à decessore emissæ hæret, postea tenentur.*

Porro post Professionem Religiosa aliter quodcumque votum votere non potest, nisi sub tacita conditione si Abbas toleraverit, unde Abbati competit potestas vota suorum Religiosorum directe irritandi, *1. causa 20. q. 2. Interim quoad licentiam, seu consensum Abbatis petendum distinguendum est, an Religiosus votum fecerit in actione sibi licita & concessa, v. g. certas orationes privatim discendi, &c. vel*

ENGEL